

De Bijbel voor ongelovigen 4

Guus Kuijer

De Bijbel voor ongelovigen 4

*Koning David en
de splitsing van het rijk*

Athenaeum—Polak & Van Genneep
Amsterdam 2015

Eerste, tweede (e-book) en derde druk, 2015

Copyright © 2015 Guus Kuijer /
Athenaeum—Polak & Van Gennep, Spui 10, 1012 WZ Amsterdam

Omslag Anneke Germers
Omslagbeeld *David en Bathseba* (1562), Jan Massys
Binnenwerk Perfect Service, Schoonhoven

ISBN 978 90 253 0728 8 / NUR 320
www.uitgeverijathenaeum.nl

Het verhaal van Absalom

Tamar strompelde mijn huis binnen en ik zag meteen dat ze kapot was. Ik sloot haar in mijn armen en vroeg: 'Wat is er gebeurd zusje?'

Ik vroeg het maar ik wilde het antwoord eigenlijk niet weten. Ik voelde niets anders dan een misselijkmakende afkeer, het zweet brak me uit.

Haar lichaam schokte zo heftig dat het leek of ze ritmisch in haar rug werd gestompt. Ik probeerde haar tot rust te brengen door haar dichtertegen me aan te trekken en voelde dat haar gewaad gescheurd was en doornat van het zweet. Ik keek naar beneden en zag dat er bloed langs haar enkels naar haar voeten sijpelde.

Ik vreesde het ergste en ik walgde ervan. Het leek erop dat mijn zuster iets had meegemaakt wat de rest van ons leven zou bepalen. We waren onze vrijheid kwijt, want het lot had ons aan de ketting gelegd. Ze gaf geen antwoord en diep in mijn hart was ik haar daar dankbaar voor, want ik was nog niet aan de waarheid toe.

Ik bracht Tamar bij mijn vrouwen zodat ze verzorgd kon worden en ik trok me radeloos terug, want ik begreep dat mijn afkeer van de waarheid me niet zou helpen. Hoewel Tamar nog geen woord had gesproken, wist ik wat er was gebeurd. Ik kon het niet ontkennen, de waarheid beet als een schorpioen in mijn vel.

Ik wist het, de vraag was alleen wie de dader was. Ik was niet zo'n jongen die snel naar de wapens greep of ruzie zocht, maar deze man zou mijn wraak niet overleven, zoveel was zeker. De zekerheid dat ik verplicht was om iemand te vermoorden, joeg mijn

levenslust op de vlucht. Ik weet niet waarom ik niet in de eerste plaats aan gerechtigheid dacht, aan rechtspraak en aan straf. Het was of iets of iemand mij een moordlust opdrong die me van mezelf vervreemde, maar daar bleef het niet bij. De hele wereld was mij vreemd geworden. Hier, op deze plek, waar zulke dingen gebeurden, had ik nog nooit gewoond en wilde ik niet wonen.

Velen zullen me niet geloven wanneer ik zeg dat ik mijn vader altijd heb geëerd, zozeer zelfs dat hij voor mij bijna een god was. In mijn ogen deed hij niets verkeerd, slaagde hij in alles wat hij ondernam en hadden alle mensen hem lief. Koning David was volgens mij de voorbeeldigste man die ooit had geleefd, terwijl ik mezelf zag als een ijdele losbol die nooit of te nimmer in zijn schaduw zou kunnen staan. Maar begrijp me goed: ik wilde een losbol zijn en ik koesterde me wellustig in mijn vaders schaduw. Ik was mezelf genoeg.

Ik was tevreden met mijn positie, ik hoefde niet gelijkwaardig te zijn, laat staan dat ik mijn vader diende te overtreffen. Ik zou nooit koning worden want ik was dan wel zijn zoon, maar niet zijn oudste, dus wijdde ik me aan het goede leven: de wijn, de vrouwen, de vrienden en de jacht. Het enige wat mij regelmatig verontrustte was de uitzonderlijke schoonheid van mijn zusje. Maar waarom eigenlijk? Mocht ze niet mooi zijn? Keek ik niet zelf halsreikend uit naar vrouwelijk schoon?

Zo zag mijn wereld er lange tijd uit, als een grazige weide vol onbezorgde herderinnetjes, maar hoor hoe vreemd het leven is: nu is mijn vader voor me op de vlucht, omdat ik tegen hem in opstand moest komen. Ik deed het met grote tegenzin, maar ik kon niet anders, want een rechter die geen recht doet, haalt zichzelf onrecht op de hals. Koning David is voor mij op de vlucht, maar ik heb tegen mijn mannen gezegd dat ze zijn leven moeten sparen, want ik bewonder hem en heb hem lief. Geloof de mensen niet die zeggen dat ik hem haat, ze begrijpen niet dat een slager soms met tranen in de ogen zijn zware werk doet.

Koning David, mijn vader, was een mooie man, mijn moeder een mooie vrouw, ikzelf ben een knappe jongen, maar Tamar was een schoonheid van het soort dat mannen en vrouwen doet duizelen. Toen ze een jaar of vijftien was en ik ongeveer achttien, zag ik dat bij haar aanblik de mannen begonnen te kwijlen en te loensen. Ik drong er daarom bij haar op aan zich te matigen bij het verven van haar lippen en het opmaken van haar ogen. Ik vroeg de koning om haar van wijde gewaden te voorzien die haar uitdagende vormen beter konden verbergen dan de dunne hemdjes waarin ze pleegde rond te huppelen. Ik geef toe dat ik de rol van strenge, oudere broer weezinwekkend vond, maar ik voelde me gedwongen, het was of iemand anders van buitenaf mijn lispelende tong bestuurde.

Tamar was een volgzzaam meisje dat zonder tegenspartelen deed wat ik haar had aangeraden: ze maakte zich niet meer op en ze aanvaardde de wijde gewaden die de koning haar gaf, zij het dat ze van Tamar kleurig moesten zijn en niet saai, want dan trok ze ze niet aan.

Veel hielp het niet, want ook al was Tamar een timide meisje, haar schoonheid leek op een getrokken mes dat, als je je hoofd niet afwendde, je brutaal de ogen uitstak. Iedereen zal begrijpen hoe gruwelijk de aanblik was toen ze als een stinkend hoopje voden op mijn deur klopte. Ik zag meteen dat ze verloren was, dat ze de rest van haar leven de gevangene zou zijn van haar schande, dat ze voor altijd moest onderduiken. Het is niet rechtvaardig, maar zo wordt de verkrachte vrouw in onze wereld behandeld: ze is niets meer waard. Met het verlies van haar maagdelijkheid verliest ze haar recht van bestaan.

Welke klootzak had haar dit aangedaan? Wie had Tamars leven verwoest? Ik wachtte met wild kloppend hart tot mijn vrouwen Tamar hadden gebaad en gekleed. Toen ze voorovergebogen als een geknakt palmboompje voor me stond, zei ik: 'Spreek Tamar. Zeg me wie hij is.'

Maar ze was met stomheid geslagen. Het was of ze haar tong

kwijt was. Ze heeft de rest van haar leven nooit meer één woord gezegd. Ze woonde als een sprakeloze geest in mijn huis en soms merkte ik tot mijn schrik dat ik een paar dagen lang haar bestaan was vergeten, zozeer leefde ik langs haar heen. Ze was een peilloze leegte, een stilte die aanvoelde als een niet te lessen dorst.

Ik wist niet wat ik moest doen. Ik had het bange vermoeden dat ik de koning op de hoogte moest brengen van de misdaad die tegen zijn dochter was begaan, maar het idee dat ik hem dat verschrikkelijke verdriet moest aandoen joeg me angst aan. Was het mogelijk het droeve gebeuren voor hem verborgen te houden? Ik heb deze vraag langdurig onderzocht en met een belangrijke raadgever van mijn vader grondig doorgenomen.

Chusai is zijn naam. Hij is een verstandige man, die bovendien geen Israëliet is. Hij is een Arkiet ofwel een afstammeling van Cham, de vervloekte zoon van Noach. Hij aanbidt andere goden dan wij. Hij bezoekt regelmatig een kleine tempel op de olijfberg, omdat daar zijn goden worden vereerd. Hij bekijkt onze gewoonten en gebruiken van enige afstand en voorziet ze van nuchter commentaar. Dit was zijn advies: hij vond dat ik allereerst mijn moeder moest inlichten en daarna de koning. De poging om de verkrachting van hun dochter voor deze twee mensen verborgen te houden zou van mij een stiekemerd en een leugenaar maken. Ik moest flink zijn en hun verdriet onder ogen zien.

Zijn advies liet me ontgaan achter. Waarom dacht ik pas aan mijn moeder toen Chusai haar noemde? Ik denk hierom: ik vreesde niet zozeer haar verdriet, ik was bang voor haar woede. Ze is een Aramese weet u, dochter van Talmai, de koning van Gesur, een belangrijke Aramese stad op de Golan Hoogvlakte. Ik was bang voor de politieke gevolgen van mijn moeders woede. Ze was door haar vader uitgehuwelijkt aan koning David, want daarmee verzekerde hij zich van diens vriendschap. Maar als mijn woedende moeder koning Talmai op de hoogte bracht, kon hij dan de verkrachting van zijn kleindochter over zijn kant laten gaan? Zou hij niet proberen de andere Aramese stadsvorsten tegen Israël op te

zetten om op die manier de misdaad tegen zijn kleindochter te wreken? Ik moest oppassen dat ik met mijn woede geen oorlog uitlokte tegen ons land.

Ik ging zwaar als een te dikke hond op weg naar het koninklijk paleis, met opzet alleen en te voet, zodat ik kon voelen hoe hobbelig mijn lijdensweg was. Ik diende me aan bij de Filistijnse paleiswachters en vroeg hen mij aan te kondigen bij prinses Maächa.

De Filistijnse wachters waren blijkbaar pas in dienst genomen, want een van hen vroeg in gebrekkig Hebreeuws: 'En wie bent u dan helemaal?'

Ik voelde dat er een triomfantelijke grijns op mijn gezicht verscheen toen ik zei: 'Ik ben Absalom, een zoon van de koning. Prinses Maächa is mijn moeder.'

De jongens schrokken, sprongen in de houding en wilden me voorgaan naar de vrouwenverblijven zonder me eerst op wapens te controleren, maar ik zei: 'Bekijk me goed, zodat jullie voor altijd weten wie ik ben, maar vertrouw niemand.' Ik ging voor hen staan, maakte mijn bovenkleed los en spreidde mijn armen. Een van de jongens betastte mij vluchtig en constateerde dat ik niets bij me had. Ik had zelfs mijn dolk thuisgelaten en ik wist waarom. Ik wilde niet gewapend zijn wanneer ik Tamars verkrachter onverhoeds op straat tegen het lijf zou lopen. Ik dacht toen blijkbaar nog dat je misdadigers aan hun smoel kon herkennen en ik wilde in dat geval mijn verstand bij elkaar houden.

Mijn moeder ontving me opgetogen, want de vrouwen uit de koninklijke harem vervelen zich en zijn blij met elk bezoek. Ze is tevreden wanneer ze één nacht per maand bij de koning mag doorbrengen, want hij heeft veel vrouwen en bijvrouwen en hij heeft bovendien een duidelijke voorkeur voor Batseba, de vrouw die ik in die tijd zag als een toverheks die mijn vader in haar ban hield zonder dat ik begreep hoe ze dat deed, want ik vond haar niet aantrekkelijk.

De rest van de tijd bracht mijn moeder doelloos door in de vrouwenverblijven, kakelend en giechelend, roddelend en hatend. Ik

ben blij dat ik een man ben, want om dat feit zal ik nooit in enig paleis worden opgesloten.

‘Mijn jongen!’ riep ze. Ze rende me enthousiast tegemoet en omarmde me. ‘Wat ben je toch mooi! Maar is het niet weer eens tijd voor de kapper?’

Zo zijn moeders. Ze prijzen je en maken daarna meteen een aanmerking.

‘Ik moet u spreken moeder,’ zei ik. ‘Alleen.’

Ik zei dat omdat ze werd omringd door een wolk kleurige slavinnen die hoopten op een verhaal uit de buitenwereld. Het verhaal is de enige belevenis die de vrouwen binnen de muren van het paleis doet denken aan het leven dat ze als kind hadden gekend. Ze zijn de gevangenen van de mannelijke lust en zo hoort het ook. Zo zijn ze bedoeld. Waarom zouden ze anders zijn geschapen met zulke verrukkelijke lijven?

Maar voor een zoon is het moeilijk te begrijpen dat zijn moeder alleen mag dienen als bron van lust voor zijn vader. Het brengt in mij zelfs een ongerustheid teweeg die soms op verontwaardiging lijkt. Is het niet vreemd dat ik, als prins van Israël, een moeder heb die een gevangene is van het koninklijk paleis? Het kwetst mijn trots terwijl ik precies hetzelfde doe als mijn vader: ik sluit mijn vrouwen op. Soms is het moeilijk je warboel aan gevoelens te ontwarren, soms zelfs onmogelijk. Ik ben er in ieder geval niet goed in.

Mijn moeder zag aan mijn gezicht dat het menens was en dus stuurde ze haar slavinnen met een handgebaar de zaal uit.

‘Ga zitten,’ zei ik, ‘want dit wordt het verdriet van uw leven.’

Ik zag haar verbleken. Ik had moeite om woorden te vinden. In gedachten riep ik de goden om hulp, maar ze waren even radeloos als ik en ze gaven dus geen raad. Ik moest mijn moeder pijn doen of ik wilde of niet. Ik vertelde haar over het verschrikkelijke lot dat Tamar ten deel was gevallen en het leek of ze werd gezeseld. Ik zag hoe de pijn haar lichaam binnentrok en haar verstijfde. Ze zat ten slotte als een afgebroken tak op haar stoel. Haar gezicht leek

van hout, het was of haar gevoel uit haar lichaam was weggehakt.

Ik hoorde haar niet ademen, zo pijnlijk stil werd ze nadat ik mijn verhaal had gedaan.

Het duurde eindelijk en ik wist niet hoe ik deze situatie moest beëindigen. Mijn hart klopte als een hamer in mijn borst. Maar uiteindelijk doorbrak ze de stilte met een diepe zucht en zei: 'Hoe kan het dat ze niet werd bewaakt? Hoe bestaat het dat ze alleen en met gescheurde kleren op straat terecht is gekomen?'

Het was wonderlijk hoe scherp haar stem klonk. Het was alsof ze zichzelf hardhandig wakker had geschud en al het zelfmedelijden uit haar geest had verbannen.

'Ik weet het niet,' zei ik.

'Denk na,' zei ze met een harde, zakelijke stem. 'Gebruik je verstand en trek je conclusies. Ik reken op je. Ik zal zwijgen als het graf, zodat jij kunt doen wat er van je wordt verwacht.' Ze stond op en liep de zaal uit naar haar privévertrekken, waar ik haar niet mocht volgen. Ze had geen traan gelaten.

'Dag moeder,' mompelde ik teleurgesteld. Ik merkte dat ik op meer hulp en steun had gehoopt, maar het was ijdele hoop geweest, want mijn moeder was dan wel één van de vrouwen van de koning, ze was volstrekt machteloos.

De wereld zag er hard uit. Ik was populair bij mijn vrienden, de vrouwen keken graag naar me, maar ik merkte voor het eerst dat dat niet hielp tegen de harde klap wanneer de wereld zijn deur voor je dichtslaat. Ik wilde graag mijn verstand gebruiken en conclusies trekken, maar ik wist niet waar ik het zoeken moest.

Ik wist bijvoorbeeld niet zeker of het verstandig was om de man met de slechte boodschap te zijn. Bij mijn moeder had ik niets anders dan narigheid aangericht. Ik besloot daarom mijn vader voorlopig niet lastig te vallen, maar eerst zelf wat onderzoek te doen. Ik geef toe dat dit besluit vooral voortkwam uit lafheid, ik was op dat moment niet flink genoeg om mijn vader te confronteren met het ongeluk van zijn dochter.

Anders dan de zonen van de koning, die een eigen woning betrekken wanneer ze volwassen worden, blijven zijn dochters in het koninklijk paleis totdat ze worden uitgehuwelijkt. Ik spoedde me daarom naar de kamers die Tamar had bewoond, maar trof daar niemand aan. Haar slavinnen waren verdwenen en de bewakers vertelden me dat ze hun post pas dan opnieuw zouden betrekken wanneer Tamar was teruggekeerd.

‘Heeft u gezien dat ze het paleis verliet?’

‘Nee.’

‘Maar is het niet uw taak om haar ook buiten het paleis te bewaken?’

‘Zeker, maar wij hebben niet gemerkt dat ze naar buiten ging.’

‘Verbaast u dat?’

‘Dat verbaast ons zeer, want we kennen geen enkele andere vrouw die zo onverstandig is om stiekem en onbeschermd het paleis te verlaten.’

Bij dat laatste had ik mijn twijfels, want ik had in het verleden verscheidene keren buiten de stadspoort stiekeme ontmoetingen georganiseerd met meisjes uit het paleis. De dochters van hooggeplaatsten vermomden zich als dienstmeisjes of boerinnen en zelfs wanneer ze werden herkend door de poortwachters, werden ze knipogend doorgelaten. Tot genoeg van veel jongelui was het veiligheidssysteem zo lek als een mandje. Ik weet trouwens niet of er in de wereld veiligheidssystemen bestaan die op kunnen tegen de inventiviteit van verliefde jongeren. Ik denk van niet.

Maar Tamar was niet vermomd naar buiten geslopen, want toen ze aan mijn deur klopte droeg ze haar pronkgewaad waardoor iedereen haar kon herkennen als een koningsdochter. De ontmoeting die ze zou hebben, was dus in haar gedachten niet van ondeugende aard geweest.

Ik was niet goed op de hoogte van het protocol voor vrouwen, maar ik nam aan dat Tamar het paleis alleen dan zonder bewaking kon verlaten wanneer ze daarvoor toestemming had van... van hogerhand.

De vraag was nu hoe hoog die hand was en waarom die hand toestemming gaf voor een onderneming die achteraf levensgevaarlijk bleek.

Ik liep terug naar huis en bedacht opeens dat Tamar te voet was toen ze verscheurd en bloedend aan mijn deur klopte. Ik was met opzet lopend naar het paleis gegaan omdat ik de weg onder mijn voeten wilde voelen met de zware last van mijn ramspoed op mijn rug, maar Tamar wist nog niet van haar toekomstige lijden toen ze het paleis verliet. In haar gewone doen zou ze op een rijk versierd muilnier door de straten zijn getrokken, met wapendragers voor en achter haar, triomfantelijk, strak voor zich uit kijkend om de aanblik van de gewone mensen op straat zoveel mogelijk te mijden. Waarom ging ze te voet? Ik kon haar gedrag alleen verklaren wanneer ik aannam dat ze niet de stad uit wilde, maar dat ze iemand zou ontmoeten die dichtbij woonde, misschien zelfs binnen het koninklijke kwartier waar alle prinsesjes werden ondergebracht. Was ze op weg naar het huis van een van haar halfbroers om daar een vriend te ontmoeten? Het kon eigenlijk niet anders, want alleen voor familiebezoek leek mij toestemming van hogere hand voorstelbaar.

Thuis liet ik Tamar bij me komen. Ze werd aan de hand van een van de slavinnen binnengebracht, want alleen onder dwang kwam ze in beweging. Ik nam haar hand over van de slavin en bracht haar naar een stoel. 'Ga zitten zusje,' zei ik.

Ze gehoorzaamde, maar staarde verslagen door haar schaamte onafgebroken naar de vloer.

'Ik heb een vermoeden bij wie je bent geweest Tamar,' zei ik. 'Maar ik wil dat je mijn vermoeden bevestigt. Ik ga de namen van onze broers opnoemen en jij hoeft alleen maar te knikken bij de juiste naam. Begrijp je?'

Er kwam geen reactie.

'Heb je me verstaan lief zusje?' vroeg ik.

Geen reactie.

'Goed,' zei ik. 'Daar gaan we. Ik begin bij de oudste en dan ga ik

het rijtje af. ‘Amnon.’ Ik wachtte, maar ze knipperde zelfs niet met haar ogen. ‘Kileab,’ vervolgde ik. ‘Adonia. Sefatja. Jitream.’ Dit waren de jongens die net als ik in Hebron waren geboren toen David daar koning van Juda was en nog niet van heel Israël. We hadden geen van allen dezelfde moeder.

Tamar toonde geen enkele emotie. Ze leek op een dode. Geen mens meer, maar een ding.

Het deed pijn, het sneed door mijn ziel. Ik voelde hoe een blinde woede bezit van me nam. Ik had zin om de hele mensheid te vermoorden, terwijl ik zo’n slappeling ben die bijna flauwvalt wanneer hij bloed ziet.

‘Sima,’ riep ik. Ik voelde dat mijn stem begon te wankelen. ‘Natan, Sobab, Salomo.’ De vier zonen van Batseba, allemaal, net als Tamar geboren in Jeruzalem.

Ik stond op, liep naar Tamar toe, pakte haar bij haar schouders en schudde haar door elkaar. ‘Jichbar,’ riep ik. ‘Elisama, Elifalet, Noga, Nefeg, Jafia, de andere Elisama, Eljada, Elifelet?’

Allemaal zonen van koning David, net als ik, maar ik wist niet precies wie hun moeders waren, want ik haalde ze altijd door elkaar.

Tamar maakte kreunende geluidjes en ik hield op met schudden. Ik tilde haar gezicht op bij haar kin zodat ik haar ogen kon zien. ‘Zeg het Tamar, bij wie was je? In welk huis heb je je verkrachter ontmoet?’

Tijdens het opsommen van de namen van mijn broers vroeg ik me af of ik wel op het goede spoor zat, want wie van de broers zou toestaan dat een van zijn zusters in zijn huis werd verkracht? Maar aan de andere kant: waar anders kon Tamar heen zijn gegaan dan naar het huis van een bekende?

Toen bleek dat er in Tamar geen teken van leven te bespeuren was, had ik de neiging om haar te slaan, zo wanhopig was ik. Maar ik was mezelf gelukkig voor, ik wenkte de slavin die bij de deur op haar wachtte en liet haar terugbrengen naar het gastenverblijf.

Als een vrouw haar verkrachter niet aangeeft, hoe kan er dan

recht worden gedaan? Ik zakte moedeloos in elkaar op een van de zitbanken langs de muur. Het was voor het eerst in lange tijd dat ik me niet afvroeg hoe mijn haar zat.

Lach niet. Ik heb uitzonderlijk haar: enerzijds is het mijn sie-raad, anderzijds mijn probleem. Het groeit ongeveer twee meter per jaar. Ik heb een dienaar die uitsluitend en alleen voor mijn haar zorgt. Ik laat het één keer per jaar afscheren omdat het me dan te zwaar wordt. Iedereen zal begrijpen dat het een probleem is wanneer je gebukt gaat onder je schoonheid. Maar waarom ga ik dan niet vaker naar de kapper? Het antwoord is simpel: omdat ik een ijdelruit ben. Ik wil mooi zijn, ik wil aantrekkelijk worden gevonden, ik wil dat vrouwen mij willen hebben. Mijn haar werkt als een wapperende vlag op de ranke toren van een paleis en maakt het vrouwen onmogelijk niet naar me te kijken.

Ik wek begeerte, dus ik besta. Ik begrijp niet dat er mannen zijn die hun geslacht omhoog krijgen bij een vrouw die geen zin in hen heeft. Maar ik heb makkelijk praten, want vrouwen willen mij altijd. Zelfs de bijvrouwen van mijn vader proberen me in hun tent te lokken. Echt waar. En er zitten heel mooie bij, jonge meisjes die mijn vader cadeau krijgt van vorsten die naar zijn gunsten dingen.

Toen ik Tamar had gezien, een kapotte ziel, zo stom als een dode, besepte ik dat mannen veilig voor hun schoonheid kunnen uitkomen, maar vrouwen blijkbaar niet. Terwijl mannen niets lekkerder vinden dan vrouwelijk schoon, bederven ze hun eigen pret door vrouwen te dwingen hun schoonheid onder dikke lagen stof te verbergen. Ik kan er met mijn verstand niet bij. Ik houd van de aanblik van vrouwen, ze zijn een lust voor mijn oog.

Ik wurmde mijn moedeloze lijf omhoog tot ik rechtop op de bank zat en stond toen kreunend op. Ik vond mezelf behoorlijk zielig omdat ik me opgescheept zag met een afschuwelijke taak waarom ik allerminst had gevraagd. Ik wilde geen taak, ik wilde een prettig leven, verder niks.

Bij welke van mijn broers had Tamar haar verkrachter ontmoet? Ik sloot Amnon uit omdat hij ziek was en waarschijnlijk niet in

staat om bezoek te ontvangen. Amnon, de kroonprins, zoon van Achinoam uit Jizreël, lievelingszoon van koning David, hield al enige weken het bed omdat hij om een of andere reden niet kon eten en sterk vermagerd was.

Welke schoft had Tamar nadat ze was verkracht zomaar op straat gezet?

Ik bedacht opeens dat geen van mijn broers kon weten dat Tamar zweeg als het graf en dat een van hen mij dus liever niet zou tegenkomen omdat hij kon vermoeden bij wie ze haar toevlucht had gezocht. Ik had dat nog niet bedacht of er ontwikkelde zich razendsnel een plan in mij. Nog voor het middaguur ging ik opzichtig bewapend de straat op, een zwaard aan mijn rechterheup, een dolk op mijn linker.

Ik rende van het ene huis naar het andere en liet me overal aandienen, maar niemand schrok van me. Ik geef toe: ik stond eerder bekend als een lekker dier dan als een vechtjas, maar als een van mijn broers medeplichtig was aan de misdaad tegen Tamar, dan had hij zeker geen grapjes gemaakt over mijn bewapening. En ze maakten grapjes, allemaal. Of ik misschien ezeltje-prik ging spelen. Of ik mijn schapjes ging scheren om een hemdje te breien. Dat soort reuzeleuke humor.

Kileab, de zoon van Abigail, de verstandigste vrouw van mijn vader, de laatste die ik bezocht, zal niet hebben begrepen waarom ik in huilen uitbarstte toen hij grinnikte om mijn uitdossing. Ik stuitte kortom op een keiharde muur van onwetendheid en onschuld.

Kileab klopte me troostend op mijn rug en zei: 'Je moet toneelspeler worden, echt waar, jij kunt elke rol aan.'

Troosteloos belandde ik die nacht in mijn bed, alleen, want ik had in niemand zin. Het leven dreigde een vreugdeloze woestijn te worden. Ik kon geen enkele rol aan, zoveel was zeker.

Na een rusteloze nacht drong het de volgende dag al snel tot me door dat ik mijn vader niet langer kon beschermen tegen dit vre-

selijke verdriet. Ik moest de boodschapper zijn van de rampspoed, het kon niet anders.

Ik kleepte me als iemand die in de rouw is en strooide as op mijn hoofd. Jammerend passeerde ik mijn vaders Filistijnse lijfwachten, huilend van ellende wachtte ik voor de deur van zijn troonzaal op het moment waarop ik zou worden binnengelaten. Maar ik werd niet binnengelaten, want mijn neef Jonadab kwam naar buiten en zei dat de koning me niet kon ontvangen omdat hij in bespreking was.

‘Maar voor wie ben je in de rouw?’ vroeg hij.

Jonadab is een zoon van oom Simea, een broer van mijn vader, en ik mag hem niet omdat hij een domoor is en een slome duikelaar. Nee wacht, hij is vooral een slijmjurk die in het gevlij probeert te komen bij de koning en de kroonprins. Behalve voor koning David en prins Amnon heeft hij voor niemand belangstelling. Niet voor mij, noch voor enige andere prins heeft hij ooit oog gehad.

‘Ik ben in de rouw, maar voor wie, dat gaat je niks aan. Hoe gaat het met prins Amnon?’ vroeg ik, omdat ik zin had hem een beetje te sarren. ‘Slecht zeker?’

Jonadab knikte droevig. ‘Heel slecht,’ mompelde hij. ‘Hij is tot niets in staat, helemaal tot niets. Hij moet het bed houden. De verhalen die over hem worden verteld, zijn pure lasterpraat.’

Jonadab wierp me een snelle, schuwe blik toe die deed denken aan die van een in de hoek gedreven kat.

‘O ja?’ vroeg ik. ‘Worden er verhalen over hem verteld? Wat voor verhalen dan? Vertel er eens een.’

Ik zei het om hem te pesten en ik zag tot mijn genoegen dat mijn vraag hem verontrustte.

Hij haalde zijn schouders op en mompelde: ‘Je weet toch hoe waardeloos de verhalen van roddelaars zijn? Ze zeggen dat hij ziek is van liefdesverdriet. Belachelijk! Hij is werkelijk doodziek. Heb je ooit gehoord van iemand die dreigt te sterven vanwege de liefde? Kletspraat van oude wijven.’

Ik ben nogal lang en Jonadab is een klein, schriel ventje. Die blik van hem, van beneden naar boven, wekte in mij een weerzin waarvan mijn tenen gingen krullen. Ik verloor mijn geduld. Ik pakte hem bij de schouders, schudde hem door elkaar en zei: ‘Ga mijn vader zeggen dat ik hem nu moet spreken, nu hoor je, nu.’

‘Maar waarom dan?’ kreunde Jonadab. Hij tastte met een pijnlijk vertrokken gezicht naar zijn schouders.

‘Daarom!’ schreeuwde ik. ‘Ga! En laat je niet meer zien voor ik de koning heb gesproken.’

Ik gaf hem een zet in de richting van de deur, maar toen hij aarzelend bleef staan hief ik dreigend mijn rechtervuist. Toen slipte hij naar binnen.

Waarom kon ik niet en die slome duikelaar wel zomaar bij de koning binnenlopen? Ik was een koningszoon, maar hij was ‘een vriend van de koning’ en dat is een titel die hoog boven die van ‘zoon’ uitsteekt.

Ik wachtte en wachtte. De tijd verstreek tergend langzaam en ik vroeg me af met wie mijn vader in godsnaam zo’n belangrijke bespreking had dat hij zijn zoon niet kon ontvangen. Toen eindelijk de deur voor me openging en ik voor mijn vader op de knieën was gevallen, zag ik dat Ahinoam de Jizreëlitische bij hem was, zijn eerste vrouw, de moeder van Amnon, en verder was er niemand. De koning reikte me zijn hand en hielp me overeind. Hij omhelsde me en zei: ‘Ik zie dat je verdriet hebt mijn zoon, wie is er dood?’

‘De vrouw om wie ik rouw is dood terwijl ze nog leeft.’

‘Allemachtig wat erg, wie is zij?’

‘Ze is uw dochter Tamar.’

Mijn vader drukte zijn handen tegen zijn wangen en toonde zijn schrik, maar ik kreeg het gevoel dat er iets niet klopte. Mijn vader was geen goede toneelspeler, hij kon deze rol in ieder geval niet aan. Ik keek naar Ahinoam in de hoop dat ze mijn ongerustheid zou wegnemen, maar in haar ogen stond niets te lezen.

‘Wat is er met haar gebeurd?’ riep de koning op wanhopige toon.

Ik boog mijn hoofd en zweeg, want mijn hart zei me dat hij wist

wat er was gebeurd. Er volgde een lange stilte die aanvoelde als een zwerm steekvliegen die was neergestreken op mijn huid. Als hij wist wat er was gebeurd, waarom verzweeg hij dat dan voor mij?

‘Ze is verkracht. Ze heeft haar toevlucht gezocht in mijn huis,’ zei ik ten slotte. ‘Ze zal nooit meer naar buiten komen, dus als u haar wilt zien, kunt u haar bij mij ontmoeten.’

Ik wachtte opnieuw op een verlossend woord, maar dat kwam niet. Mijn vader zei: ‘Zeg haar dat ik met haar meeleeft.’

Een dooddoener van jewelste.

Ik zei: ‘Ik weet dat u recht zult spreken over de man die haar deze doodklap heeft toegebracht, wie hij ook is, want u staat bekend om uw rechtvaardigheid.’

De koning liep naar een deur in een van de zijmuren en Ahinoam opende die voor hem. ‘Ik zal recht doen, maar er is nog geen aanklacht ingediend,’ zei hij terwijl hij de deur uit liep.

‘Die zal ik u binnenkort bezorgen,’ riep ik hem na. De deur viel dicht en ik bleef duizelend van verwarring achter.

Wat was er aan de hand? Waar had Tamar deze grievende onverschilligheid aan te danken? Als de koning van haar ongeluk wist, waarom kwam hij dan niet in actie? Waarom werd er niet naar de dader gezocht?

Achter me werden piepend en krakend de grote toegangsdeuren geopend. Ik draaide me om en zag Jonadab staan in het duister van de gang. Hij wenkte me. Ik had zin om hem een draai om zijn oren te geven ook al wist ik niet waarom. Ik herkende mezelf niet meer, ik was nooit agressief van aard geweest.

‘En?’ lispelde Jonadab. ‘Tevreden?’

Ik gaf geen antwoord. Ik wilde zo snel mogelijk het paleis uit en zette het dus op een lopen, maar Jonadab gaf niet op. Hij rende hijgend naast me en hield aan: ‘Tevreden Absalom? Ik moet het weten. Tevreden? Tevreden?’

Ik stopte en greep hem bij zijn hemd. ‘Zou jij tevreden zijn wanneer je zuster is verkracht klootzak?’

Hij werd doodsbleek. Ik liet hem los omdat ik dacht dat ik hem

per ongeluk aan het wurgen was, maar hij bleef bleek en staarde me aan alsof ik een spook was. Ik kreeg bijna medelijden met hem, zo ontgaan was zijn blik. 'Is Tamar verkracht?' vroeg hij. Zijn stem reutelde.

Ik knikte.

Ik zag zijn knieën knikken en voor het tot me doordrong dat hij op instorten stond, lag hij al kronkelend van ellende op de grond. Ik liet hem liggen en liep weg, want het raadselachtige greep me te heftig bij de keel.

Thuis probeerde ik orde te scheppen in de warboel van mijn gedachten. Er waren me ten minste drie raadsels opgegeven die ik moest zien op te lossen. Een: was de koning werkelijk op de hoogte van Tamars gruwelijke lot? Twee: als de koning op de hoogte was, hoe kon het dan dat hij zo onbewogen reageerde? Drie: hoe kwam het dat de koning op de hoogte was en Jonadab, 'vriend van de koning', blijkbaar niet?

Ik kwam er niet uit en riep daarom Eva bij me omdat ze mijn slimste vrouw is. Ze lachte bitter om de eerste vraag. 'Koning David is op de hoogte omdat hij van alles op de hoogte is,' zei ze op spottende toon. 'Wist je niet dat er onder jouw dienaren mensen zitten die in werkelijkheid in dienst zijn van de koning en die de opdracht hebben alles te rapporteren wat er in dit huis gebeurt?'

Ik moest lachen om dat malle idee, want wat gebeurde er in dit huis? Het was er elke dag feest, we maakten ons mooi, we dronken, we maakten pret, we stoeiden en we vreeën. Ik kan me niet herinneren dat er in mijn huis ooit iets is gebeurd wat mijn vader zou kunnen interesseren.

Totdat Tamar bloedend op de stoep stond.

Is er toen meteen iemand naar het paleis gerend om rapport uit te brengen?

'Eva,' vroeg ik, 'waarom leek de koning onaangedaan?'

'Omdat hij ondergedoken zat in zijn schaamte.'

'De koning?' riep ik onthutst. 'Schaamte? Waarvoor zou de koning zich moeten schamen?'

‘Wanneer mannen horen over een verkrachting, hullen ze zich in een harnas van schaamte.’

Ik keek Eva verbijsterd aan. Vrouwen zeggen soms de vreemdste dingen en zaaien daarmee verwarring. Je kunt ze beter niet aan het woord laten, want ze zijn in staat een beker helder water te vertroebelen door er slechts één vinger in te steken. Ik had plotseling geen zin meer om naar haar te luisteren maar ik kon niet buiten Eva’s hulp. Haar woorden irriteerden me mateloos, maar ik moest me overgeven aan de verwarring wilde ik ooit helderheid krijgen.

Ze zag blijkbaar mijn hulpeloze irritatie, want ze begon ongevraagd haar absurde antwoord op mijn vraag uit te leggen.

‘Het harnas van de schaamte is voor de man een schulp waarin hij weg kan kruipen zonder in actie te hoeven komen tegen het onrecht. Hij is er niet in geslaagd de vrouw te beschermen, hij heeft gefaald, maar de schaamte biedt hem een veilige schuilplaats van waaruit hij de vrouw gaat beschimpen, en niet de verkrachter. Kijk om je heen, en je ziet het overal gebeuren, luister, en je hoort hoe de mannelijke schaamte het slachtoffer tot dader maakt.’

Ik begreep maar half wat ze zei, maar haar tong leek een wespenangel, zozeer stak ze me met haar gelijk. ‘Zwijg,’ siste ik, ‘voor je stikt in je dwaasheden.’

Ze zweeg zo triomfantelijk dat ik er hitsig van werd.

‘Ze zullen altijd zeggen dat de vrouw haar verkrachting zelf heeft uitgelokt,’ fluisterde ze, terwijl ze met holle rug haar borsten naar voren duwde. ‘Wordt mijn lekkere prinsenpop boos omdat hij tot in zijn trillende pikkie voelt dat dit de harde waarheid is?’

Wat een vrouw! Hoe kreeg ze het voor elkaar om me met haar venijnige ‘waarheid’ zo op te winden? Eva is een lekker wijf, maar het was niet in de eerste plaats haar lijf waarmee ze me liet steigeren, het waren vooral haar kleinerende woorden. Ik geef toe dat ik het fijn vind wanneer een vrouw me aankan, of anders gezegd: dat ze me de baas is. Ik ben mooi, ik wil niet begeren, maar begeerd

worden, en alleen bazige vrouwen komen voor hun begeerte uit. Ik ben het tegendeel van de verkrachter. Ik hoef me nergens voor te schamen omdat ik niet verantwoordelijk ben voor mijn begeerlijkheid.

Ze greep me bij mijn haar en sleurde me giechelend naar haar slaapvertrek. Meer zeg ik niet. Wanneer mijn zuster niet was verkracht, was mijn leven een levenslang feest geweest.

Ik ben gek op Eva omdat ze me hebben wil.

Was mijn vader weggekropen in een harnas van schaamte? Ik vond het onvoorstelbaar, want koning David was voor mij de Mens onder de mensen: de verlosser, de vredestitcher, de verzoener. Was hij het niet geweest die de oorlog met de Filistijnen voor altijd had beëindigd, die de stammen van Israël tot het einde der tijden met elkaar had verzoend en de God van Israël voor eeuwig onder dak had gebracht in Jeruzalem? Waar moest deze held een harnas van schaamte vandaan halen?

En toch: de twijfel was gezaaid. Misschien vallen alle vaders op een dag van hun troon, zelfs wanneer ze in de ogen van hun kinderen halfgoden waren. Hoe dan ook, ik moest op onderzoek uit.

Wat voor soort mens was mijn vader als hij wist wie zijn dochter had verkracht, en niettemin de dader liet lopen? Dat was mijn bittere vraag. Was de verkrachting van mijn zuster misschien de wraak van een vijand van de koning en durfde mijn vader daarom niet in te grijpen? En als dat zo was, wie had hij dan tot zulk een grimmige vijand gemaakt?

Ik besloot opnieuw Chusai te raadplegen, omdat ik in Israël niemand kende die betrouwbaarder was dan hij.

‘Wie is de ergste vijand van de koning?’ vroeg ik hem.

Hij keek me verwonderd aan, haalde zijn schouders op en zei: ‘Dat lijkt me nogal wieses. De familie van koning Saul natuurlijk. De Benjaminieten in het algemeen. De bewoners van Gibeon in het bijzonder, want dat was de stad van Saul.’

‘Dat meent u toch niet?’ vroeg ik. ‘De koning heeft Saul toch

altijd met respect behandeld? En was hij niet dik bevriend met diens zoon Jonatan?’

‘Saul had meerdere zonen.’

‘Maar die zijn toch gesneuveld?’

‘Jonatan, Abinadab en Malkisua zijn gesneuveld in de bergen van Gilboa, Isboset is later door zijn eigen dienaren vermoord, maar daarmee was de koninklijke familie nog niet uitgeroeid. Jonatan had bijvoorbeeld een zoon. Ik heb er persoonlijk bij de koning op aangedrongen dat hij Sauls nakomelingen goed in de gaten hield.’

Goed. Daar had ik dus een stevige vijand te pakken en wel een vijand die er niet was geweest als mijn vader zijn plicht had gedaan. Hij had Sauls familie natuurlijk dienen uit te roeien, zoals het een nieuwe koning betaamt die zijn vrouwen en kinderen niet wil blootstellen aan de wraak van de familie die hij van de troon heeft gestoten.

Omdat Chusai een adviseur was van de koning wilde ik hem niet betrekken bij mijn speurtocht naar Tamars verkrachter en het leek me daarom beter niet door te vragen. Ik zei: ‘Als Sauls familie Davids ergste vijand is en al zolang ik leef niks van zich heeft laten horen, is de koning veilig denk ik.’

Chusai keek me langdurig aan en knikte bedachtzaam. ‘Betrokelijk veilig,’ mompelde hij, alsof hij me ergens voor wilde waarschuwen.

Ik gebaarde dat hij kon gaan en keek hem na, enigszins ongerust, maar vastbesloten om uit te zoeken waar Sauls kleinzoon zich ophield.

Ik begon de oudere dienaren van de koning zo onopvallend mogelijk te ondervragen. Ik vroeg naar hun herinneringen aan de dag waarop Jonatan sneuvelde. De meesten zwegen bedremmeld omdat die dag aan hen was voorbijgegaan als alle andere dagen. Maar toen stuitte ik op Jefunne, een stokoude man met een haarscherp geheugen. Hij pakte uit met groot vertoon van verdriet, want, zo zei hij: ‘De koning weende bitter om de dood van zijn vriend.’

‘Maar kwam het hem dan niet goed uit dat de zonen van Saul door de Filistijnen werden afgeslacht zodat hij het zelf niet hoefde te doen?’

De arme man keek me verbijsterd aan, hapte naar adem en stotterde: ‘De koning weende eh... bit... bitter om de dood van zijn vriend en om het verdriet van de Benjajaminieten.’

Ik begreep dat dit het standaardantwoord was dat niet betwifteld mocht worden. Mijn vraag bracht Jefunne zichtbaar in de war. Ik klopte hem zachtjes op de schouder omdat ik begreep dat ik wat voorzichtiger moest zijn.

‘Ik heb gehoord dat Isboset, de laatste zoon van Saul, door zijn eigen dienaren werd vermoord, wat vond de koning daarvan?’

‘De koning heeft deze dienaren ter dood laten brengen.’

‘Maar Jefunne, deze Isboset had zichzelf toch uitgeroepen tot koning van Israël toen David al koning was?’

‘Hij was een Benjaminit. Koning David begreep het verdriet van de Benjaminieten. Om hen tevreden te stellen, liet hij de moordenaars van hun koning ter dood brengen.’

‘Dank u Jefunne, voor uw wijze antwoorden.’

‘Graag gedaan koninklijke hoogheid.’

Ik bleef een tijdje stil om Jefunne het idee te geven dat mijn vragen op waren. Toen vroeg ik achteloos : ‘En? Heeft de koning zich nog zorgen gemaakt om eventuele kleinkinderen van Saul?’

Jefunne bekeek me met zijn waterige ogen en knikte. ‘Zeker,’ zei hij. ‘Ik was erbij toen de koning ons daarover ondervroeg.’

‘Vertel,’ zei ik zo onverschillig mogelijk.

‘Op een dag, heel lang geleden, riep de koning ons bij zich en vroeg: “Is er nog iemand over van het huis van Saul? Als dat zo is dan zal ik hem eens lekker verwennen vanwege mijn liefde voor Jonatan om wie ik nog elke nacht ween.”’

Jefunne keek me onzeker aan en zei: ‘Dat zei de koning natuurlijk *ongeveer*, ik citeer niet letterlijk.’

‘Goed, goed,’ riep ik, ‘ga verder.’

‘Ik weet bijvoorbeeld niet meer of de koning elke nacht om